

Iisalmen Vesi-liikelaitoksen perustaminen

Tekninen lautakunta 11.11.2008 § 265

Valmistelija: tekninen johtaja Juhani Räisänen, talouspäällikkö Timo Lappi ja vesilaitospäällikkö Vilho Partanen

Kuntalakia muutettiin huhtikuussa 2007 (519/2007) niin, että kunnallisista liikelaitoksista otettiin omat säännöksensä kuntalain 10a lukuun. Muutos tuli voimaan 15.5.2007. Ennen lainmuutosta, kunnallisen liikelaitoksen käsitettä, sen tehtäviä ja liikelaitoksen asemaa kunnan organisaatiossa ei ollut määritelty laissa. Liikelaitokset toimivat joko lautakunnan tai johtokunnan alaisina tai jossain kunnissa suoraan kunnanhallituksen alaisena. Kunnat ovat järjestäneet liikelaitoksen hallinnon eri tavoin. Kuntalaissa ei myöskään ollut säännöksiä kunnallisen liikelaitoksen talouden järjestämisestä.

Uusien kuntalain 10a luvun liikelaitosta koskevien säännösten tavoitteena on järkevöittää liikelaitoksen toimintaa, lisätä sen toiminnan läpinäkyvyyttä ja selkeyttää sen asemaa markkinoilla. Muutoksella on tavoiteltu mm. sitä, että liikelaitos olisi tällä tavoin nykyistä varteenotettavampi vaihtoehto yhtiöittämiselle. Liikelaitoksen talousarvion laadintaa sekä tilinpäätöstä koskevilla säännöksillä pyritään tehostamaan liikelaitoksen toimintamahdollisuuksia sekä lisäämään palvelujen kustannusvastaavuutta.

Laissa määritellään kunnallinen liikelaitos ja säädetään kunnallisen liikelaitoksen hallinnon, toiminnan ja talouden perusteista. Kunnallinen liikelaitos voidaan perustaa liiketoimintaan ja liiketaloudellisten periaatteiden mukaan hoidettavia tehtäviä varten. Kunnan liikelaitos on edelleen osa kuntaa eikä itsenäinen oikeushenkilö ja kirjanpitovelvollinen. Kunnallinen liikelaitos perustetaan erillisellä perustamispäätöksellä.

Kuntalain muutoksen esitöissä on todettu, että liiketoiminnalla tarkoitetaan tehtävää, joka liikelaitoksen näkökulmasta olisi kannattavaa siten, että varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitettaisiin ainakin pitkällä aikavälillä tulorahoituksella. Liiketoiminnan tunnuspiirteenä on lisäksi, että ulkoinen suoritemyynti muille kuin kunnan omille tehtäväyksiköille olisi merkittävää. Edelleen liiketoiminnan tunnuspiirteenä on, että asiakassuhde on harkinnanvarainen ja asiakkaalla olisi tilaajana harkintavaltaa. Liiketoiminnan suoritehinnoittelussa voidaan soveltaa kustannusvastaavuuden lisäksi markkinahintaa.

Kunnalliselle liikelaitokselle voidaan lisäksi antaa tehtäviä, jota hoidetaan liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti, vaikka kyse ei ole varsinaisesta, edellä mainitut ehdot muutoin täyttävästä liiketoiminnasta. Tehtävä olisi liiketaloudellisin periaatteiden mukaisesti järjestettyä silloin, kun tehtävän tulojen olisi tarkoitus kattaa sen suorittamisesta aiheutuvat menot. Tehtävää voitaisiin hoitaa liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti myös kunnan peruspalveluissa.

Liiketaloudellisten periaatteiden mukaisessa toiminnassa noudatettaisiin ensisijaisesti kustannusvastaavuutta palvelujen hinnoittelussa.

Suoritteen hinta voi perustua standardinhintaan, jonka perusteena ovat talousarvioon perustuvat menot mukaan lukien välilliset hallintokustannukset ja korvaus toimintaan sitoutuneella pääomalle.

Liikelaitokselle voidaan myös siirtää tehtäviä, joiden kustannuksia ei kateta täysimääräisesti asiakaskasmaksuilla. Tällaisia tehtäviä voivat olla viranomaistehtävät, jotka osin tai kokonaan rahoitetaan verovaroin tai tehtävät, joissa kunta tukee toimintaa palvelusuoritteen hintaan sisältyvällä tuella tai muulla suoriteperusteisella toimintaavustuksella.

(Laki sisältää säännökset myös liikelaitoskuntayhtymistä).

Kuntalain 10a luvussa on säädetty tarkemmin liikelaitoksen tehtävistä, johtokunnasta ja sen tehtävistä, liikelaitoksen johtajasta ja hänen tehtävistään, liikelaitoksen talousarviosta ja -suunnitelmasta, liikelaitokselle maksettavasta tuesta ja toiminta-avustuksesta, liikelaitoksen kirjanpidosta, tilinpäätöksen sekä toimintakertomuksesta, liikelaitoksen omasta pääomasta ja lainanotosta ja takauksista.

Kuntalain muutos merkitsee, että kuntien on arvioitava täyttävätkö nykyiset liikelaitokset kuntalaissa kunnalliselta liikelaitokselta edellytetyt vaatimukset. Kuntalain 10a luvun voimaantulosäännösten mukaan kunnanvaltuuston on erikseen perustettava, myös jo toiminnassa oleva liikelaitos kuntalain 10a luvun mukaiseksi liikelaitokseksi. Tämä edellyttää vähimmillään, että kunta toteaa aiemmin perustetun liikelaitoksen olevan kuntalain 10a luvun mukainen kunnallinen liikelaitos. Mikäli nykyisiä liikelaitoksia ei perusteta kuntalain 10a luvun mukaisiksi liikelaitoksiksi vuoden 2009 alkuun mennessä, ne eivät vuoden 2009 alusta lukien enää olisi kunnallisia liikelaitoksia vaan kyseessä olisi kunnan muu yksikkö. Nykyiset liikelaitoksen eivät myöskään vuoden 2009 alusta lukien voisi enää käyttää liikelaitos-nimikettä.

Iisalmen kaupungilla on nykyisin yksi liikelaitos, Iisalmen Vesilaitos. Nykyisen liikelaitoksen perustamisessa kuntalain 10a luvun mukaisesti liikelaitokseksi on siis kyse Iisalmen Vesilaitoksen saattamisesta lain mukaisten liikelaitosten asemaa ja toimintaa selkeyttävien säännösten soveltamisen piiriin. Asiaa on valmisteltu yhteistyössä teknisen keskuksen ja taloustoimen kanssa.

Asia edellyttää tehtäväksi muutoksia Iisalmen kaupungin hallinto- ja toimintasääntöön. Muutos on toimintaperiaatteeltaan suurehko, mutta käytännössä ei aiheuta oleellisia muutoksia nykyiseen lautakunta-toimintaan verrattuna. Talousvastuu selkeytyy ja siirtyy pääosin perustettavalle johtokunnalle ja viranhaltijoille.

Kun teknisessä lautakunnassa ja liikelaitoksen johtokunnassa toimivat samat henkilöt, auttaa tämä teknisen sektorin kokonaisuuden ymmärtämistä ja hallintaa erityisesti vesilaitostoiminnan, kunnallistekniikan ja maankäytön osalta.

Lisätietona jaetaan:

- Ehdotus hallinto- ja toimintasääntöön tehtävistä muutoksista ja täydennyksistä.

Teknisen johtajan päätösehdotus:

TEKLA päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

- Perustetaan lisälmen Vesi-liikelaitos kuntalain 10a luvun mukaiseksi kunnalliseksi liikelaitokseksi 1.1.2009 alkaen.

- Hyväksytään lisätietona jaettavan liitteen mukaiset lisälmen Vesi-liikelaitosta koskevat asiat lisälmen hallinto- ja toimintasääntöön ja, että hallinto- ja toimintasäännöstä poistetaan muutoksen johdosta tarpeettomaksi jäävät kohdat. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2009 alkaen.

- lisälmen Vesi-liikelaitoksen taloudellinen lähtötilanne määräytyy lisälmen Vesilaitoksen 31.12.2008 tilinpäätöstilanteen mukaisena.

Päätös:

TEKLA päätti hyväksyä teknisen johtajan ehdotuksen.

Toimenpiteet:

Ote kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus 17.11.2008 § 430

Lisätietona jaetaan:

- Ehdotus hallinto- ja toimintasääntöön tehtävistä muutoksista ja täydennyksistä

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyisi teknisen lautakunnan päätösesityksen.

Päätös:

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Toimenpiteet:

Kaupunginvaltuustolle

Kaupunginvaltuusto 22.12.2008 § 138

Lisätietona jaetaan:

- Ehdotus hallinto- ja toimintasääntöön tehtävistä muutoksista ja täydennyksistä

Päätös:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Toimenpiteet:

Ote tekninen lautakunta/ Olavi Haankedolle

Ote valmistelijoille; tekninen johtaja Juhani Räisänen, talouspäällikkö

Timo Lappi ja vesilaitospäällikkö Vilho Partanen

Muutosten tekeminen hallinto- ja toimintasääntöön